

այսին ամբողջական ճիշտ ջրեր

2/8
62

ԵՍՏՆԱԿԱՆ ԿՆՆԱԿԱՆ
ՕՄՍԻՆ 287 1 62

ԵՍՏՆԱԿԱՆ ԿՆՆԱԿԱՆ
ՕՄՍԻՆ 287 1 62

ԳՆԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ
10 01 25 21

ՅՐԵՐԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ
ՄԱՐԿԱԿԱՆ ԽՐԱՆԱԿ

13.

ვისაა მოხერხებული. მუშტარი ძალიან ბევრი გვყავს.

— რა ღირს? — იკითხა ბენმა.

— ორასორმოცდაცხრანახევარი. რა რა თქმა უნდა, შეგიძლიათ ივაჭროთ, — უპასუხა გამყიდველმა.

— სად აკეთებენ ამ პიანინოებს? — დაინტერესდა ბენი.

— კარგად ვერ გეტყვით, მგონი, ფილადელფიაში. შემოდირა დაგიზუსტოთ.

— ნუ წუხდებით. თქვენ უკრავთ?

— არა.

გამყიდველმა შიშობნია, ბენს კიდევ უნდოდა პიანინოს დაკვრა.

— მიდით, დაუკარით, კიდევ მოსინჯეთ.

— მე არ ვუკრავ, — უთხრა ბენმა.

— უკვე გავიგონე, თქვენ რომ უკრავდით, — გამოტყდა გამყიდველი.

— ეს ხომ დაკვრა არაა. ნოტებს ვერ ვკითხულობ.

— ყურს კი კარგად ხვდება და რა ვიცე. — თქვა გამყიდველმა.

— მეც მომეწონა, — ჩაერია ემა, — პირველ გადახდაზე რამდენი უნდა?

— დიდი არაფერი. ორმოცი-ორმოცდაათი დოლარი.

— მიდი დაუკარი, მინდა კიდევ მოგისმინო.

— ეს რომ შესაფერი ადგილი იყოს, საათობით შემედლო დავმჯდარიყავ პიანინოსთან, — თქვა ბენმა.

— დაუკარი, დაუკარი, ხმას არავენ ამოიღებს.

გამყიდველმა სკამი მიუწია. ბენმა დაკვრა დაიწყო. ცოტა ხნის შემდეგ რაღაც მელოდის მიაგნო და მთელ ორ წუთს აღარ მოშორებია მას. მუსიკა მიწყნარდა და დანადვლიანდა. ბენს კი უფრო მეტი სიამოვნება ეტყობოდა. სანამ მელოდია გაძლიერდებოდა, იგი გამყიდველს ელაპარაკებოდა პიანინოს შესახებ.

შემდეგ შეჩერდა და ფეხზე წამოდგა.

— გმადლობთ. კარგია, ყიდვა რომ შემედლოს.

— არა უშავს, ნუ წუხდებით, — თქვა გამყიდველმა.

ისინი მალაზიიდან გამოვიდნენ. ქუჩაში ემამ ბენს უთხრა: — მე არაფერი არ ვიცოდით.

— რა არ იცოდით? — ჰკითხა ბენმა.

— შენს შესახებ.

— რა ჩემს შესახებ.

— რომ შენ...

— ჩემი საუზმობის დროა, — თქვა ბენმა. — საღამოობითაა, რომ პიანინოზე ვფიქრობ ხოლმე.

პატარა რესტორანში შევიდნენ, დახლთან ჩამოსხდნენ და ყავა და სენდვიჩი შეუკვეთეს.

— სად ისწავლე დაკვრა? — ჰკითხა ემამ.

— სწავლით არასოდეს არ მისწავ-

უნიკოტონი

გარდაიცვალა ქალთა საერთაშორისო დემოკრატიული ფედერაციის თავმჯდომარე, ცნობილი ფრანგი მეცნიერი-ფიზიკოსი ექვნი კოტონი. თავისი სიცოცხლის მნ წლის მანძილზე იგი დაუღალავად იბრძოდა ხალხთა შორის მშვიდობის, მეგობრობისა და ურთიერთგაგების განმტკიცებისათვის.

ბიერ და მარი კიურების მოწაფე, პოლ ლანჟევენის, ირენ და ფრედერიკ ჟოლიო კიურების მეგობარი, ექვნი კოტონი დაუღალავად იღვწოდა მეცნიერებისა და საზოგადოებრივი მოღვაწეობის სარბიელზე.

ფაშისტური გერმანიის მიერ საფრანგეთის ოკუპაციის პერიოდში მსცოვანი მეცნიერი თავის ოჯახის წევრებთან ერთად აქტიურ მონაწილეობას იღებდა წინააღმდეგობის მოძრაობაში.

დამთავრდა მეორე მსოფლიო ომი და ექვნი კოტონმა დაინახა, რომ საჭიროა თავდადებული ბრძოლა მშვიდობის განმტკიცებისათვის. 1945 წლის ზაფხულშივე იგი სათავეში ჩაუდგა საინიციატივო ჯგუფს, რომლის მიზანი იყო ქალთა პროგრესული მასების გაერთიანება მშვიდობის დასაცავად.

ქალთა პირველმა საერთაშორისო ანტიფაშისტურმა კონგრესმა ექვნი კოტონი აირჩია ქალთა ახლადშექმნილ საერთაშორისო დემოკრატიული ფედერაციის თავმჯდომარედ და იგი მას სიცოცხლის ბოლომდე უცვლელად ხელმძღვანელობდა. ექვნი კოტონი იყო მშვიდობის მსოფლიო საბჭოს დამაარსებელი ჯგუფის წევრი და ამ საბჭოს აქტიური მებრძოლი. ომის შემდგომ წლებში არ ყოფილა არცერთი წამოწყება, მიმართული მშვიდობის განმტკიცებისაკენ, რომ ექვნი კოტონს მასში აქტიური მონაწილეობა არ მიეღოს.

ასაკი და დიდი ოჯახი მას ხელს არ უშლიდა ყოველთვის ყოფილიყო საბრძოლო მზადყოფნაში ადამიანთა საკეთილდღეოდ მიმართული ღონისძიებების გასატარებლად.

ლია. ისე კი, სადაც პიანინოს წავაწყდები, ყოველთვის ვცდილობ ხოლმე დავუკრა. რაც თავი მახსოვს, სულ ასე ვაკეთებ. უფულობამ იცის ეს.

ბენმა შეხედა ემას და გაუღიმა. ისევე გაუღიმა, როგორც მაშინ, კლავიშებს რომ დაჭყურებდა ზემოდან. ემას ძალიან ესიამოვნა.

— უფულობა კაცს ბევრ ისეთ რამეს მოაკლებს ცხოვრებაში, რაც კანონით მას უნდა ეკუთვნოდეს.

— მეც ასე ვფიქრობ.

— თითქოს კარგია კიდევ ეს, — თქვა ბენმა, — მაგრამ არც თუ ისე კარგი. სინამდვილეში საშინელებაა. — მან ისევ

ისე შეხედა ემას, ემამაც იმგვარადვე გაუღიმა.

იგი ყველაფერს მიხვდა. ესეც პიანინოს ამბავს წააგავდა. ბენს ხომ საათობით შეეძლო გაჩერება პიანინოსთან. ემას ძალიან ესიამოვნა.

რესტორანი დატოვეს და ემპორიუმი-საკენ წავიდნენ, სადაც ემა მუშაობდა.

— მამ, კარგად იყავი! — უთხრა ბენმა. — ნახვამდის! — თქვა ემამ.

ბენი ქუჩას დაუყვა. ემა კი მალაზიაში შევიდა. მას მაინც სჯეროდა, რომ ბენი ერთ მშვენიერ დღეს პიანინოსაც შეიძენდა და კიდევ ბევრ სხვა რამეს.

ინგლისურიდან თარგმნა ნუზარ რუხაძემ.

უცხოეთი უნდა ქალი

ძველი და ახალი ქართული ლიტერატურის ისტორიის ფურცლებს ბევრი პოეტი ქალის სახელი ამწვინებს. სამწერლრ ასპარეზზე ადრე გამოსულ ბარბარე ჯორჯაძის გვერდით მე-19 საუკუნის 90-იანი წლების პერიოდულ პრესაში ლექსებს ხშირად ბეჭდადნენ ნინო ორბელიანი, კატო მიქელაძე, დარია ასვლედიანი და სხვები, რომელთა იდეურ-შემოქმედებითი სამყარო მრავალფეროვანი და საინტერესო იყო.

ამავე პერიოდის ქართველი პოეტი ქალების რიცხვს უნდა მიეკუთვნოს ლუბა ქვარიანი, რომლის პიროვნებისა და საქმიანობის შესახებ, სამწუხაროდ, ჯერჯერობით ცოტა რამ ვიცით. მისი სახელი შემოგვინახა ლექსების კრებულმა, რომლის დედანი იახება საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის კ. კეკელიძის სახელობის ხელნაწერთა ინსტიტუტში. ამ კრებულის ერთერთ ნაბეჭდ ვეზემპლარს მივაკვლიეთ სსრ კავშირის ვ. ი. ლენინის სახელობის სახელმწიფო ბიბლიოთეკის საბჭოთა კავშირის ხალხთა ლიტერატურის ფონდებში.

ლექსთა კრებული „ქნარი“ გამოცემულია ყოველკვირეულ ჟურნალ „მეურნის“ რედაქციის ინიციატივით 1896 წელს, ქუთაისში. ი. ხეთერელის წიგნის მალაზიის შეგვეთით, მაგრამ მისი ტირაჟი, როგორც ჩანს, არ გავრცელებულა. ხელნაწერისა და ერთადერთი ნაბეჭდი ვეზემპლარის შემორჩენა დაკავშირებული უნდა იყოს კრებულის აკრძალვისა და კონფისკაციის პროცესებთან.

კრებულის თემატიკა და იდეური მიმართულება უადრესად პროგრესულ-დემოკრატიული ხასიათისაა. ყოველკვირეული ჟურნალი „მეურნე“, რომელიც 1888 წლიდან გამოდიოდა, გლენტა შეგნების ამალბეხასთან ერთად, მიზნად ისახავდა ხალხის ამ ფენაში მოწინავე იდეების გავრცელებას. ეს მრწამსი მეაფიოდა გამოხატული კრებულის შინაარსში. მასში წარმოდგენილია ქართული პოეზიის საუცხოო ნიმუშები დ. გურამიშვილისა და ბესიკის დროიდან მე-19 საუკუნის 90-იან წლებამდე.

განსაკუთრებულ ყურადღებას იქცევს კრებულის 22-ე გვერდზე მოთავსებული ლუბა ქვარიანის უსათაურო, თერთმეტსტროფიანი ლექსი, რომელიც თავისი იდეური გააზრებითა და მებრძოლი, რევოლუციური პათოსით ირ. ევდოშვილის პოეზიის ენათესავება (აღსანიშნავია, რომ ი. ევდოშვილი კრებულში სრულიად არ არის შეტანილი). შედარებით ყველაზე ახალგაზრდა და ნაკლებად ცნობილი ავტორი ლ. ქვარიანი გაბედულად ცხადყოფს თავის თავდადებას სამშობლოსა და მშრომელი ხალხის ინტერესებისათვის. იგი მზად არის „ბრძოლაში დალიოს სული“, როგორც რჩეულმა რჩეულთა შორის. პოეტი ქალის აზრით, დიდი ხნის ბურჟუასა და წყვილიდის შემდეგ „ისევ გაბრწყინდა გულში იმედი“, დადგა გადამწყვეტი შეტევის დრო, როცა „წმინდა სისხლს და მსხვერპლს ითხოვს მამული“. „თავგანწირვით დაწყებულ ბრძოლაში“ აქტიური მონაწილეობისაკენ მგზნებარე მოწოდება, — აი, რა განსაზღვრავს ლუბა ქვარიანის ლექსის იდეურ ღირებულებას, რა ანიჭებს მას გარკვეულ შემეცნებით-აღმზრდელიობით და საზოგადოებრივ-მოქალაქეობრივ მნიშვნელობას.

თუ ლექსის პირველ ნაწილში ჩვენს წინაშეა საზოგადოებრივი ცხოვრების უკუდმართობით გულგატეხილი, მარტოობის მწარე ფიქრებითა და სევდიანი განწყობილებით მოცული ლირიკული გმირი, მის მეორე ნაწილში ჩვენ ვხვდებით ამავე გმირის სულ სხვაგვარ, ამალბეხულ და აღვზნებულ სახეს, რომელიც „ამომავალ მწესთან“ ერთად გამოაცოცხლა „ბედისგან დევნილ მშრომელთა გუნდის“ კვლავ თავგანწირვით დაწყებულმა ბრძოლამ, მათმა სიმხნემ და თავისუფლების იდეალის უსაზღვრო ერთგულებამ.

კრებულის გამოცემის თარიღი (1896) და ლექსის ეს ძირითადი მებრძოლი სულისკვეთება გავარწმუნებს, რომ ლუბა ქვარიანი ერთ-ერთი პირველთაგანია იმთა შორის, ვინც მთელი თავისი შინაგანი არსებით გამოეხმაურა საქართველოში მარქსისტული იდეების გავრცელების საფუძველზე მშრომელთა რევოლუციური მოძრაობის გაშლისა და განვითარების საქმეს. ჩვენი აზრით, სწორედ ეს იქცა კრებულის აკრძალვის მიზეზად, რამაც განაპირობა მისი ხელნაწერი სახით შემორჩენა ჩვენს სინამდვილეში.

რომ უფრო ნათელი წარმოდგენა ვიქონიოთ ჩვენთვის დღემდე უცნობი

პოეტი ქალის მსოფლმხედველობასა და საზოგადოებრივ მისწრაფებებზე, ქვემოთ ვაქვეყნებთ ჩვენ მიერ განხილული მისი ლექსის სრულ ტექსტს.

გამწარებული, გულ-სევდიანი
ვიჭექ წყვილიდში, ცრემლი მდიოდა,
სიკვილილ ვნატრობდი, მაგრამ სიკვილილი
ჩემკენ არასგზით არ მოდიოდა.
ვგობდი განვლილ დროს... არც მომავლისგან
სახლენ-საამოს არას ველოდი;
გული ხსნას მთხოვდა, მაგრამ გულის წულულს
მე შევდიანი ვერას ვშველოდი.
ალარა მქონდა იმედის ნაშთიც,
ზედ მაწვა ლოდად ურწმუნო ბნელი
და ბედთან ხანგრძლივ მწარ ბრძოლის შემდეგ
სული მუნჯობდა, როგორც ქვესკენელი.
უიმედობით დაცქერდი სოფელს,
ღამის ძილისგან მიმკვდარინებულს;
შიგ ვჭკრეტდი ხანგრძლივ ბრძოლისგან მოღლილს
მოკლულ-მოქანცულ ტანჯულთა კრებულს.
ვხედავდი ცრემლებს იქ გუბედ ჩამდგარს,
თან ჩემის გულის მესმოდა ბოდვა:
სანამ არსებობს სოფელი-ქვეყანა
არ შეწყდებაო ცრემლი და ცოდვა.
და ჩემს გონებას ბნელი მოედვა,
ღონემ მიმტყუნა სასოწარკვეთილს,
რადგანაც მრწამდა, რომ გამარჯვება
არსდროს წილად არ ხვდება კეთილს.
გამიქრა გულში უფლისფრის რწმენა...
იქამდის ვიყავ აღფოთებული,
რომ მსურდა მუდამ ცრემლში ვმჯდარიყავ,
სოფელ-ქვეყნისგან განშორებული.
ამ დროს ინათა...ამომავალმა
მზემ ცის უფსკრულში სხივი გასტყორცნა
და ცაზედ მლოდავ ღრუბელთა დასნი
ტკბილის ღიმილით მან გარდაცოცნა.
ასტუდნენ ფრინველნი და ველს მოედვენენ,
ცხოველთ ანაზად გასდევნეს ძილი,
ყველა შეუდგა დღიურსა შრომას
და კვლავ ცხოვრებამ იწყო დუღილი.
ბედისგან დევნილ მშრომელთა გუნდმა
კვლავ თავგანწირვით დაიწყო ბრძოლა,
და მათმა სიმხნემ გამომაცოცხლა,
მყის ფრთა შემასხა და ამიყოლა.
ისევ გაბრწყინდა გულში იმედი!..
მსურს, რომ ბრძოლაში დავლიო სული,
ვით რჩეულთაგან, ისე ჩვენგანაც
წმინდა სისხლს და მსხვერპლს ითხოვს მამული.

ლექსის ეს უკანასკნელი ბოლო სტრიქონი შეუძლებელი იყო არ შეეჩინათ ჟანდარმერიის აგენტებს. ცენზორის ნებართვის მიუხედავად, კრებულმა რეპრესია განიცადა, მაგრამ იგი დაიწვების ქანგს მაინც გადაურჩა.

ვინ იყო ლუბა ქვარიანი? რა იყო მისი ცხოვრების, მოღვაწეობის რევოლუციური წარსულის შესახებ? ვფიქრობ, მკითხველთა ფართო ინტერესი საშუალებას მოგვცემს ახალი მასალებით შევავსოთ ამ ნიჭიერი პოეტი ქალის მწირი ბიოგრაფია.

ა.ა. თოფურიანი.

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი, ფილოლოგიურ მეცნიერებათა დოქტორი.

ამ სახმელეთო დანაშაულის
შეწყვეტის მიზნით

გონი (1) გუბია

საქართველო
საქართველო

02.11.93

გუბია